

Bezuidenhoutseweg, 2594 AW 's-Gravenhage
Postbus 90525, 2509 LM 's-Gravenhage
Telefoon 070-3499740

Onderwerp: Position paper VCP ten behoeve van IBO-hoorzitting op 27 augustus 2014

Geachte heer, mevrouw,

In het kader van een Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) naar zelfstandigen zonder personeel (zzp-ers) en een daaraan gekoppelde hoorzitting op 27 augustus a.s. heeft de Vakcentrale voor Professionals bijgaand Position paper opgesteld. Bij het opstellen van de paper is gepoogd zoveel mogelijk antwoord te geven op de voorgelegde deelvragen. Dit alles in het gewenste bestek van twee pagina's. Mogelijk komen er naar aanleiding van het stuk nog nadere aanvullingen vanuit de achterban.

Met vriendelijke groet,

Joost Lubbers
Beleidsmedewerker

In het kader van een Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) naar zelfstandigen zonder personeel (zzp-ers) en een daaraan gekoppelde hoorzitting op 27 augustus 2014 heeft de Vakcentrale voor Professionals (VCP, voorheen MHP) dit Position paper opgesteld. Bij het opstellen van de paper is gepoogd zoveel mogelijk antwoord te geven op de voorgelegde deelvragen. Dit alles in het gewenste bestek van twee pagina's. Mogelijk komen er naar aanleiding van dit stuk nog nadere aanvullingen vanuit de achterban.

In de afgelopen jaren heeft de VCP zich sterk gemaakt voor zzp-ers. Dit mede door de vaak tot de verbeelding sprekende autonome, onafhankelijke en professionele visie van deze zelfstandigen ten aanzien van werk. De VCP heeft daarbij uitgedragen dat zelfstandige ondernemers een belangrijke positie op de arbeidsmarkt verworven hebben en dat ze een volwaardige plek verdienen binnen de sociaaleconomische ordening.

Voor de VCP is ondernemerschap een belangrijk goed maar mag het niet ten koste gaan van de samenleving. Te vaak signaleert de VCP dat het collectief uiteindelijk opdraait voor nadelige gevolgen bij het afwentelen van risico's. Bij het huidige beleid lijkt deze trend door te zetten en zich alleen maar verder uit te breiden. Volgens de VCP moet worden beseft dat niet iedereen kan ondernemen en daarmee zelfstandige kan zijn, gesteld dat mensen het al willen. Hoe arbitrair dit in specifieke gevallen ook kan uitpakken.

Dit betekent voor de beantwoording voor de vier vragen het volgende:

Deelvraag 1

Hoe typeert u zzp-ers of definieert u 'de zzp-er'?

- De zzp-ers kennen een fiscale oorsprong. Vanuit een meer traditioneel perspectief vallen zij niet onder de noemer 'werknemer' of 'werkgever'. Wat voor de VCP typerend is, is dat er grote verschillen bestaan binnen de groep zelfstandigen. Zo is de insteek van de gedwongen schijnzelfstandige in de bouw een heel andere dan die van de vrijgevochten ICT-specialist. De VCP is van mening dat de term zzp inmiddels aan inflatie onderhevig is.

De VCP wil er dan ook voor pleiten om meer onderscheid te maken tussen verschillende typen zzp-ers. Dat wil zeggen dat zzp-ers die grotendeels voldoen aan de zogenaamde BEZ-kenmerken¹ geaccepteerd worden in hun doen en laten en zoveel mogelijk de ruimte moeten krijgen om te ondernemen. Zij hebben immers meer kans op succesvol ondernemerschap. Ten aanzien van de (schijn)zelfstandigen die in mindere mate in staat zijn om aan de BEZ-kenmerken te voldoen, acht de VCP het noodzakelijk om risico's tot een minimum te beperken. Hierbij kan worden gedacht aan het verkleinen van verschillen met werknemers op het gebied van bijvoorbeeld pensioenopbouw of arbeidsongeschiktheid. Hierdoor kan mogelijk ook een meer gelijk speelveld ontstaan in vergelijking met gewone werknemers. Het verdient volgens de VCP dan ook aanbeveling om speciaal beleid op te stellen voor zelfstandigen die voldoen aan de BEZ-criteria en om speciaal beleid op te stellen voor (schijn)zelfstandigen die hier in mindere mate aan voldoen.

---

¹ De Bewust Economisch Zelfstandige (BEZ) is een professional die bewust voor eigen rekening en risico werkt vanuit een onderneming. Deze definitie bestaat uit een aantal kenmerken:

1. Een professional, d.w.z. iemand die zijn vak en zijn onderneming beheerst en serieus neemt
  - a. door het bijhouden van kennis via (na)scholing
  - b. zorgt voor buffers en andere voorzieningen voor pensioen en arbeidsongeschiktheid
  - c. is innovatief
  - d. doet aan acquisitie
  - e. voert een boekhouding die voldoet aan wet- en regelgeving voor ondernemers
2. Bewust, d.w.z. het ondernemerschap is de intrinsieke keuze van de zzp'er. Het initiatief ligt niet bij de opdrachtgever of werkgever.
3. Voor eigen rekening en risico: de zzp-er kent en aanvaardt alle ondernemersrisico's.
4. Werkzaam vanuit een onderneming : de zzp-er presenteert zich naar de buitenwereld toe als een zelfstandige economische entiteit.

Deelvraag 2

Wat is volgens u de oorzaak van de opkomst van zzp-ers in Nederland?

- Er zijn meerdere oorzaken. De opkomst heeft te maken met fiscale maatregelen uit het verleden, die het zzp-schap hebben gestimuleerd ten opzichte van het werknemerschap. De politiek heeft verder het zzp-schap, als nieuwe vorm van emancipatie, omarmd zonder zich daarbij goed te realiseren dat niet iedereen in de wieg is gelegd voor ondernemerschap. Hierbij heeft men zich niet gerealiseerd wat de gevolgen voor de lange termijn kunnen zijn. Tevens hebben werkgevers in de afgelopen jaren ook bijgedragen aan de opkomst van zzp-ers. Via het spel van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt hebben zij via zzp-constructies hun loonkosten kunnen drukken, bedrijfsrisico's kunnen verschuiven en zodoende financieel voordeel kunnen behalen. Belangrijk ongewenst neveneffect daarbij is de opkomst van schijnzelfstandigen waarbij werknemers, al dan niet gedwongen, getransformeerd worden in zelfstandigen/ondernemers terwijl ze bij dezelfde werkgever/opdrachtgever dezelfde werkzaamheden blijven verrichten.

Deelvraag 3

Wat is volgens u het effect van de opkomst van zzp-ers op de economische groei, de werking van de arbeidsmarkt, de houdbaarheid van het sociale zekerheidsstelsel en de overheidsfinanciën?

- De opkomst van zzp-ers zorgt niet voor een enorme toename van de economische groei. Zzp-ers kunnen, wanneer hun opdrachten teruglopen, niet rekenen op een vorm van inkomenszekerheid. De toenemende flexibilisering leidt daardoor tot minder vertrouwen en daardoor tot minder economische activiteiten. Werkgevers behalen overigens wel financieel voordeel doordat ze kosten en risico's, zeker in een internationale context, makkelijker kunnen verplaatsen naar mensen. Het zou echter beter zijn als groei modellen van bedrijven primair gericht zijn op ondernemingszin en niet op kostenbesparingen.
- De arbeidsmarkt zal met een verdere opkomst van zzp-ers mogelijk nog concurrerender worden. Het is een misvatting dat dit een positief effect is. Door een race to the bottom ontstaat het risico dat arbeid alleen maar goedkoper wordt met minder waarborgen voor werknemers. Tegenstellingen worden daardoor scherper en de middenklasse zal op den duur sneller verdwijnen.
- De houdbaarheid van het sociale zekerheidsstelsel en de opkomst van zzp-ers vormen een groot probleem omdat zzp-ers meer gericht zijn op de korte termijn dan op langere termijn. Punt is dat daardoor de kloof tussen het individu en het collectief met de opkomst van zzp-ers groter lijkt te worden in plaats van kleiner. Dit gaat uiteindelijk ten koste van de solidariteit wat weer schadelijke gevolgen kan hebben voor het sociale zekerheidsstelsel en voor de pensioenen.
- Qua overheidsfinanciën betekent de opkomst van zzp-ers minder inkomsten via de inkomstenbelastingen en mogelijk meer uitgaven via bijvoorbeeld extra te verstrekken toeslagen. Verder fungeert de overheid meer en meer als een vangnet waar sommige risico's voorheen bij werkgevers lagen. Denk bijvoorbeeld aan de arbeidsongeschiktheidsverzekering die vroeger door de werkgever werd betaald maar nu te duur is voor de zelfstandige. De kosten voor een arbeidsongeschikte zzp-er komen nu via de bijstand voor rekening van de overheid.
- Een facet dat overigens steeds onderbelicht blijft in het debat over zelfstandigen is het thema veiligheid. Doordat zzp-ers meer en meer afhankelijk zijn van opdrachtgevers kan al snel de situatie ontstaan dat opdrachtnemers sneller geneigd zijn risico's op de koop toe te nemen. Veiligheid dreigt hierdoor steeds vaker van ondergeschikt belang te zijn met alle gevolgen van dien. Een belangrijke sector waar dit speelt, is de sector transport. Het is van groot belang dat hiernaar kritischer wordt gekeken.

Deelvraag 4

Hoe dient met beleid te worden ingespeeld op de opkomst van zzp-ers?

- Deze vraag bevat de, veelal door het bedrijfsleven gehanteerde, premisse dat de opkomst van zzp-ers een onomkeerbaar proces is. Het klopt dat het aantal zzp-ers een stormachtige ontwikkeling heeft meegemaakt. Dit is echter buitengewoon teleurstellend omdat een aantal zekerheden het opbouwen van een bestaan voor mensen nu eenmaal vergemakkelijkt. Deze zekerheden vallen steeds vaker weg. Zo bouwen zzp-ers momenteel minder pensioen op, kunnen ze geen woning kopen of überhaupt een gezin beginnen. Het is volgens de VCP beter om de opkomst van zzp-ers kritisch te monitoren met het besef dat niet iedereen zzp-er kan en wil zijn. Vervolgens is het goed om het beleid per type zzp-er te differentiëren. Mensen die grotendeels voldoen aan de eerder genoemde BEZ-kenmerken, en zichzelf kunnen bedruipen, moeten zoveel mogelijk hun gang kunnen gaan. De restcategorie dient vooral beschermd te worden tegen onverantwoorde risico's en zoveel mogelijk gelijk geschakeld te worden met werknemers.